

UJEDINJENE NACIJE

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (Mehanizam) osnovao je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija 22. decembra 2010. da nastavi nadležnost, prava, obaveze i ključne funkcije Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSJR) i međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) koji su zatvoreni 2015., odnosno 2017.

IZJAVA

PREDSJEDNICA

(Isključivo za medije. Nije zvanični dokument.)

Potočari, 11. jul 2024.

Sudija Graciela Gatti Santana, predsjednica MRMKS-a Govor na 29. komemoraciji genocida u Srebrenici četvrtak, 11. juli 2024.

**Cijenjeni preživjeli i porodice žrtava,
ekselencije,
dame i gospodo,**

Ova godina – današnji dan – predstavlja važnu prekretnicu u obilježavanju genocida u Srebrenici, budući da je ovo prvi put od usvajanja relevantne rezolucije Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u maju da se obilježava Međunarodni dan sjećanja i obilježavanja genocida u Srebrenici 1995.

Zastrašujući događaji koji su se odigrali u Srebrenici i njenoj okolini u julu 1995. potresli su ljudsku savjest. Prema onome što je sudski utvrđeno, u periodu od samo malo više od sedmice dana pogubljeno je skoro 8.000 muškaraca i dječaka, bosanskih Muslimana, a gotovo 30.000 bosanskih Muslimana, žena, djece i starijih osoba, prisilno je premješteno s ovog područja. Ti događaji bili su karakterisani, citiram, “takvim stepenom surovosti i amoralnosti kakav nije viđen u dotadašnjem toku sukoba u bivšoj Jugoslaviji”, kako je predsjedavajući sudija jednog pretresnog vijeća Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) primijetio tokom izricanja presude.

MKSJ i Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (Mehanizam) su se, kao nezavisne sudske institucije, prvenstveno bavili utvrđivanjem individualne krivične odgovornosti optuženih, uključujući i optužene za zločine u Srebrenici. Tokom suđenja, sudijama su također predloženi opšti, kontekstualni dokazi koji su im omogućili da donesu zaključke u vezi s redoslijedom događaja i utvrde činjenice o tome šta se dogodilo.

Nakon iscrpne analize velikog broja dokaza, nezavisne i nepristrasne sudije su u više predmeta konstatovala da su djela počinjena u Srebrenici predstavljala djela genocida. U krajnjem ishodu, MKSJ i Mehanizam osudili su sedam osoba, koje su se u to vrijeme nalazile na visokim vojnim i političkim položajima, za zločin genocida. Pet od njih osuđeno je na kaznu doživotnog zatvora. Prilikom donošenja ovih odluka, kako se priznaje u rezoluciji Generalne skupštine, ova dva međunarodna suda dala su značajan doprinos borbi protiv nekažnjivosti i osiguranju pozivanja na odgovornost za genocid i druge međunarodne zločine.

Iako je Mehanizam sada zaključio sve svoje predmete u vezi s glavnim krivičnim djelima, uvjerenam sam da će nacionalna pravosuđa nastaviti s pozivanjem na odgovornost, te time poslati jasnu poruku počiniocima u regionu i širom svijeta da nekažnjavanje neće prevladati. Mehanizam je, sa svoje strane, predan daljnjem pomaganju nacionalnim pravosuđima u ostvarivanju pravde za genocid u Srebrenici i druge zločine počinjene tokom sukoba u bivšoj Jugoslaviji.

Međutim, treba zapamtiti da je pravda za međunarodne zločine povezana sa širim ciljevima koji idu dalje od pozivanja na odgovornost. Savjet bezbjednosti je, kada je osnovao MKSJ, izrazio uvjerenje da će osnivanje međunarodnog krivičnog suda doprinijeti obnovi i održavanju mira u regionu. A pravda je, iako je od temeljne važnosti, samo jedna karika u tom procesu. Sposobnost obnove društava pogođenih sukobima zahtijeva stalnu skoncentrisanost i ulaganje, te učestvovanje više zainteresovanih aktera.

S tim u vezi, u nedavno donijetoj rezoluciji Generalne skupštine napominje se da procesuiranje od strane MKSJ-a, Mehanizma i nacionalnih sudova ostaje od centralnog značaja za proces nacionalnog pomirenja i izgradnje povjerenja, te za obnovu i održavanje mira. U rezoluciji se također pozivaju države članice Ujedinjenih nacija da očuvaju utvrđene činjenice putem obrazovanja i sjećanja, "u cilju sprečavanja poricanja i iskrivljavanja činjenica, te pojave genocida u budućnosti".

Jer, stvarnost je, u najmanju ruku, ponekad obeshrabrujuća. Dvadeset devet godina nakon genocida u Srebrenici, poricanje, istorijski revizionizam i veličanje osuđenih osoba i dalje traju i dobijaju podršku. Te pojave su razorne za žrtve i služe samo da bi se pogođene zajednice držale u zamci dugotrajnih obrazaca nacionalnih napetosti, čime čine štetu cijelom regionu.

Mora se djelovati da se zaustave glasovi mržnje. Sudski zaključci MKSJ-a i Mehanizma koji su pomogli da se utvrde nepobitne istorijske činjenice, su u ovom kontekstu vrijedno sredstvo. Da bi nacionalno pomirenje i izgradnja povjerenja cvjetali, od ključne je važnosti da se ovi zaključci prihvate i da postanu dio javne rasprave, kao i nastojanja u obrazovanju. Zaista, prihvatanje prošlosti, širenje istine i obrazovanje javnosti jedini su način da se krene naprijed, čak i više kada se radi o mladim ljudima koji nisu lično doživjeli ove događaje. Zbog toga je objedinjavanje naslijeđa Mehanizma i MKSJ-a jedan od mojih najvažnijih prioriteta. I dalje ćemo promovisati korištenje tog naslijeđa u svrhu postizanja ciljeva obrazovanja i sjećanja gdje god je to moguće.

Međutim, želim da naglasim da svi mi imamo ulogu u tom procesu. Svako od nas treba da se informiše o događajima koji su se odigrali; da s empatijom reaguje na pretrpljenu ljudsku patnju; i da čvrsto odbaci one koji nastoje da održe podjele. To je i odgovornost političkih rukovodilaca u zemljama bivše Jugoslavije koji treba da shvate da kratkoročna politička korist od širenja mržnje može prouzrokovati dugotrajnu štetu. Nadam se da će do potrebne hrabre promjene u načinu razmišljanja doći što prije.

Na kraju, još jednom ponavljam svoje najveće poštovanje i divljenje prema žrtvama i preživjelima. Užas koji se dogodio prije 29 godina i dalje je prisutan i nikada se ne može zaboraviti. Ali vaša izuzetna hrabrost, otpornost i snaga su izraz onog najboljeg u ljudskom rodu i ja sam uvjerenam da su to kvalitete koje moraju – i koje hoće – voditi ovaj region u budućnost. Također bih željela izraziti

iskreno saučešće porodicama žrtava, naročito onih koje će danas biti sahranjene. Nadam se da će vam ovaj konačni oproštaj od vaših najmilijih donijeti izvjesnu utjehu.
Hvala vam najljepša na pažnji.

****